

feit. Maar in de jaren tachtig willen de woningbouwverenigingen het verval van hun woningen tegengaan. In het kader van deze stadsvernieuwing wordt ook het Zuiderpark onder handen genomen.

Het laatste hoofdstuk besteedt aandacht aan wat er allemaal komt kijken bij een renovatie. Ook in dit hoofdstuk wordt snel duidelijk dat het boek niet is bestemd voor de doorsnee Hagenaar. De titel van de eerste paragraaf zal velen afschrikken: 'Vernieuwing van parkelementen die tot de hoofdstructuur van het park behoren'. Ook de gebruikte terminologie wijst op een uiterst specifieke doelgroep: '...solitaire groepen van bloeiende bomen en heesters en bodembedekkende beplanting'. Of wat te denken van 'Uitgangspunt is het behoud van de dendrologisch interessante collectie met verbetering van de groei-omstandigheden en met inachtneming van het natuurstreefbeeld van het oudere stadstype'. Al met al is dit een — wellicht—interessant boek voor tuinarchitecten en dendrologen.

M. A. de Winter

P. Faasse, *Zuiver om de wetenschap. De Akademie en haar levenswetenschappelijke instituten* (Bijdragen tot de geschiedenis van de Koninklijke Nederlandse akademie van wetenschappen IV; Amsterdam: Koninklijke Nederlandse akademie van wetenschappen, 1999, 281 blz., f59,-, ISBN 90 6984 243 2).

Dit boek is een deel van een groter project dat beoogt de geschiedenis van de KNAW te beschrijven. In het kader van dit project heeft Faasse de levenswetenschappelijke instituten van de Akademie aan een onderzoek onderworpen. Het gaat om een viertal instituten die op verschillende tijdstippen en om verschillende redenen door de Akademie werden opgericht of onder haar vleugels terechtkwamen: het Nederlandse instituut voor hersenonderzoek (1909), het Nederlands instituut voor ontwikkelingsbiologie, voorheen Hubrechtlaboratorium (1916), het Centraal bureau voor schimmelcultures (1920), en het Nederlands instituut voor oecologisch onderzoek, in 1992 ontstaan uit een fusie van drie eerdere, in de jaren vijftig in het leven geroepen ecologische instituten. Al met al een nogal heterogene collectie instellingen die de onderzoekster hier in de maag kreeg gesplitst, en de vraag was natuurlijk hoe hiervan een samenhangende, en liefst ook nog wetenschappelijke, geschiedenis viel te schrijven.

Faasse concentreert zich op wat de instituten gemeenschappelijk hebben: de band met de moederorganisatie. Het boek is dus meer een geschiedenis van de KNAW in haar handelen jegens enkele van haar instituten, dan van die instituten zelf. Centraal staat de rol die de Akademie zich toekende als hoedster van het zuiver wetenschappelijk onderzoek. 'Zuiver' wil zeggen dat vraagstelling en onderzoeksobject slechts werden bepaald door wat wetenschappelijk interessant was, niet vanuit direct nut of verwijderd maatschappelijk belang. Vooral onderzoek dat in de bestaande verhoudingen onvoldoende ruimte kreeg, was voorwerp van zorg. De eerste drie instituten werden opgezet om wetenschappelijke verzamelingen op te richten of veilig te stellen — hersenweefsel, schimmels en embryo's. Het onderhouden van deze collecties werd gezien als een vorm van service aan de wetenschappelijke gemeenschap. Toen evenwel in de loop van de tijd de belangstelling van onderzoekers verschoof en er vanuit de wetenschappelijke wereld steeds minder vraag kwam naar hersencoupees of embryo's, betekende dat niet het eind van Hubrechtlaboratorium of herseninstituut. Hun bestaan werd nu niet meer gerechtvaardigd op grond van dienstverlening, maar vanwege de eigen onderzoekstraditie. De Akademie wierp zich op als hoedster van intellectueel kapitaal.

De ecologische instituten werden in de jaren vijftig vanuit een soortgelijke achtergrond opgericht. Er bestond in Nederland geen duidelijke bedding voor zuiver ecologisch onderzoek,

terwijl het vak snel aan betekenis won. Voor de Akademie was ingrijpen daarom een zaak in het belang van de wetenschap. 'Zuiver' onderzoek bleek evenwel geen waarborg voor wetenschappelijke kwaliteit. In de jaren zeventig nam men geen genoegen meer met een situatie waarin onderzoekers maar wat mochten aanklooien en waarin promovendi niet zelden geheel aan hun lot werden overgelaten. Op verschillende instituten hadden crises en reorganisaties plaats. De KNAW bleef vasthouden aan zuivere wetenschap, maar nu in de vorm van coherente onderzoeksprogramma's.

Het zal duidelijk zijn dat de KNAW de onderzoeksvrijheid die zij met haar ideaal van zuiverheid propageert niet aan haar eigen geschiedschrijvers gunt. Faasse verdient daarom bewondering dat zij haar vooraf bepaalde, sterk heterogene materiaal toch vanuit een duidelijke wetenschappelijke vraag heeft weten te behandelen. Daartoe heeft zij wel radicale keuzes moeten maken. De inhoudelijke kant van het werk binnen de instituten komt er bekaaid af. Evenmin wordt een poging gedaan om een vergelijking te maken met gelijksoortige instellingen in binnen- of buitenland. Wel wordt, zij het vrij summier, gewezen op maatschappelijke achtergronden. De profileringsdrang van de KNAW in de jaren vijftig had uiteraard te maken met de algehele expansie van het wetenschappelijk bedrijf in die periode. En de reorganisaties in de jaren zeventig hingen niet alleen samen met de economische neergang, maar zijn ook niet los te zien van het bredere maatschappelijke debat, waarbij de maatschappij meer verantwoording eiste. Men wordt evenwel amper gewaar dat in de jaren zeventig bepaalde kringen het hele concept van 'zuivere wetenschap' zelf ter discussie stelden. De behandeling van de laatste periode maakt als geheel een minder gedegen indruk dan de rest van het boek. Mogelijk heeft het feit dat de hoofdpersonen hier veelal nog in leven of zelfs in functie zijn Faasse parten gespeeld.

Het boek laat dus zeker vragen open, maar wilde men een losse collectie *faits divers* vermijden, dan was dat onvermijdelijk. Wat er ligt, is een scherpzinnige en waardevolle bijdrage aan de geschiedenis van de wetenschap in Nederland, geschreven in een zeer leesbare, licht ironische stijl. Wel vraag ik mij af waarom de Akademie haar historie niet wat netter uitgeeft. Het eerste het beste proefschrift ziet er tegenwoordig fraaier uit.

Rienk Vermij

P. J. Verstraete, *Leven en werk van Arthur de Bruyne* (Kortrijk: P. J. Verstraete, 1999, 158 blz., BF560,-, ISBN 90 803018 3 3).

De Kortrijkse veelschrijver Pieter Jan Verstraete waagt zich in zijn nieuwe boek weer aan een ikoon van het uiterst rechtse Vlaams-nationalisme. Na biografieën over onder andere Reimond Tollenaere en Odiel Spruytte is nu Arthur de Bruyne (1912-1992) aan de beurt, de 'geschiedenis-paus van 't Pallieterke'.

Verstraetes studie valt uiteen in een levensschets van De Bruyne, een doorlichting van zijn oeuvre en een bibliografisch gedeelte. In het biografische deel komen we te weten dat De Bruyne uit een flamingantisch gezin stamde, dat de jonge Arthur gretig las, gefascineerd was door het Verdinaso, dertig jaar werkte als onderwijzer in een dovenschool en in april 1936 debuteerde als auteur. Verder dat hij tijdens de Tweede Wereldoorlog lid werd van het Vlaamsch nationaal verbond, aan collaboratiebladen meewerkte, dat hij na de bevrijding de dans van de repressie ontsprong en bijdragen begon te schrijven voor het antirepressieweekblad *Rommel-pot*. Tenslotte dat zijn naam vooral verbonden blijft aan de reeks artikelen over collaboratie en repressie die tussen 1956 en 1987 in 't *Pallieterke* verscheen en dat hij zijn stempel drukte op de historische beeldvorming van de Vlaams-nationalistische rechterzijde.